

Hazırlayan:

Prof. Dr. Kerem Alkin

Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

13-14 Haziran'daki, bir sonraki FED FOMC toplantısı öncesinde, ABD'nin ekonomik verileri de, FED yetkililerinin toplantıya kadar yapacakları açıklamalar da dikkatle takip edilecek. Bununla birlikte, Başkan Trump'ın 'azledilmesi' gibi uç başlıkların, ekonomi-politik gelişmelerin euro-dolar paritesi ve genel anlamda döviz kurları üzerinde daha etkili olduğu gözleniyor. Ekonominin canlanması adına, enflasyon ve kurların seyri kritik önemde. Ekonomi Yönetimi'nin enflasyonu dizginlemeye yönelik adımları merak ediliyor.

- 2016 yılını 103 puanın üzerinde kapatan ve 2017'ye 103 puanın üzerinde güçlü bir performansla giren Dolar Endeksi, ABD Merkez Bankası'nın (FED) 2017'de en az 3 kez faiz artıracığı beklentisi ile tüm yıl yüksek seyredecek gibi gözükürken, beklentiler de bu yöndeyken, önce 31 Ocak'ta 100 puanın altını gördü; ardından, mart ayı başında tekrar 102 puanın üzerine toparlandı; 27 mart'ta tekrar 100 puanın altını gördü ve nisan ayı başında 101 puanın üzerini görmüş olsa da ve kimi FED yetkilisi en az 2 veya 3 faiz artışı konusunda ısrarını sürdürse de, 21 Nisan'dan beri 100 puanın altında seyreden Dolar Endeksi, yeni haftaya 98 puanın da bir hayli altına sarkarak, 97 puana yakın seviyelerden başlamış durumda. Dünyanın önde gelen 6 para birimi karşısında doların durumunu gösteren endeks, ABD Başkanı Trump'ın azline yönelik tartışmalardan, yeni seçilen başkanın görevine devam edip etmeyeceğine dair tartışmalardan ve beklenenden zayıf gelen önemli ABD makro ekonomik verilerinden etkilenmiş gözüküyor.
- Bu nedenle, 2017 içerisinde 1,04 doların altını görebileceği, hatta 1'e 1 parite düzeyine kadar gerileyeceği öngörülen, bu konuda yıl başında raporların yayınlandığı euro-dolar paritesi, 1,08-1,12 dolar bandında beklenenden yüksek bir performans seyreteceğini sürdürüyor. Bu noktada, Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Draghi'nin, Euro Bölgesi'nde ekonomik sıkıntıların geride kaldığına tam emin oluncaya kadar, parasal genişlemeyi devam ettirecekleri sözlerine rağmen, paritenin yükselmiş olması, küresel piyasalarca dikkatle takip ediliyor. Bu arada, euronun bugün (22 Mayıs Pazartesi) , Almanya Başbakanı Angela Merkel'in euronun “çok zayıf” olduğunu belirtmesiyle birlikte, 1,1246 doları görerek, altı ayın zirvesine tırmanması da not edilmeli. Merkel, bugün Berlin'de gerçekleştirdiği konuşmasında, euronun Avrupa Merkez Bankası'nın (ECB) genişlemeci politikası nedeniyle ucuz olduğunu ve bu durumun Alman ihracat mallarını ucuz hale getirdiğini belirtmiş. UniCredit Bankası stratejisti Vasileios Gkionakis, euronun seyrine ilişkin olarak ekonomik dinamiklerin sağlam olduğunu, Euro Bölgesi'ndeki siyasi risklerin fiyatlandığını ve ABD yönetiminin

doların önünde bir engel oluşturduğunu belirtmiş. Görünen o ki, FED'in haziran ortasındaki toplantıda alacağı karar euro-dolar paritesinin yönü açısından etkili olacak.

- Bu arada, haziran ortasındaki bir sonraki FED toplantısı öncesinde, piyasalar yeni haftaya başlarken, 3 FED yetkilisinin, San Francisco FED Başkanı John Williams, St. Louis FED Başkanı James Bullard ve Cleveland FED Başkanı Loretta Mester'in açıklamalarının satır araları da okunmaya çalışılıyor. Williams'ın açıklaması doların konumu üzerine. San Francisco FED Başkanı, dolarının dünyanın önde gelen rezerv para birimi olarak güvenli bir liman olduğunu belirtmiş. Williams, son yıllardaki ekonomik ve finansal çalkantılı ortamın, Çin ve Avrupa ülkelerinin para birimleri ile kıyaslandığında, doların hala en iyi para olduğunu gösterdiğini ifade etmiş. Williams, Çin'in hala ülke içinde ve dışında para hareketlerini kontrol etmesinin yarı uluslararası ödeme aracı olarak kısıtladığını vurgulamış.
- St. Louis FED Başkanı James Bullard ise güvercin duruşunu korumakta. Bullard, finansal piyasaların, merkez bankasının faiz oranlarında artışa devam etmeyi planladığına inanmıyor gibi görüldüğüne işaret etmiş. Bullard, faizler için kendi görüşlerini sunmasa da, mart ayındaki son faiz artışından bu yana mali piyasaların performansının piyasa oyuncuları ve yatırımcıların bu yıl iki faiz artışı daha olacağı beklentisini satın almadığını gösterdiğini ifade etmiş. Bullard, mart ayı faiz artış kararından bu yana finansal piyasaların hareketi ters yönde okuduğunu; bunun Açık Piyasa Komitesi'nin (FOMC) faiz patikasının ABD makroekonomik performansı ile ilgili gelen verilere göre aşırı agresif olduğunu düşündüğünün altını çizmiş.
- Cleveland FED Başkanı Loretta Mester ise, Bullard ve Kashkari dışında, FED'in karar verme sürecinde etkin olan karar vericilerdeki 'şahin' duruşu teyit ederek, ABD ekonomisi için iyimser bir tablo çizmiş ve FED'in önünde daha fazla faiz artışı bulunduğunu belirtmiş gözüküyor. Mester, her toplantıda FED faiz oranlarının yükselmesi adına, parasal gevşemenin geri çekilmesi çağrısı olacağına inanmadığını; bununla birlikte, son iki yılda görülen 'yılda sadece bir artış'tan daha fazlasını beklediğini de vurgulamış. FOMC'nin bir sonraki toplantısı 13-14 Haziran'da gerçekleşecek ve nisan sonu, mayıs ayı başındaki son FOMC toplantısının geniş karar metni ise, 24 Mayıs'ta açıklanacak. 24 Mayıs'taki metinden, küresel piyasalar, haziran ayı ortasındaki toplantıdan bir faiz kararı çıkıp çıkmayabileceği noktasındaki ipucunu elde etmeye çalışacaklar.
- Başkan Trump ile ilgili tartışmalar, Suudi Arabistan ve İsrail'e gerçekleştirdiği ilk yurt dışı ziyareti ve izleyeceği dış politika tercihleri, sadece ABD Doları'nın değerini değil, altın gibi önemli emtiaların fiyatlarına da etkiliyor. ABD'li fon yöneticisi Michael Cuggino'ya göre Başkan Donald Trump'ın başkanlığı süresinde söz konusu olan en büyük kriz, altını destekleyebileceği gibi aşağı yönlü baskı da oluşturabilir. San Francisco merkezli Permanent Portfolio fonunun yöneticisi olan Cuggino'ya göre altın fiyatları, yatırımcıların güvenli liman arayışının etkisiyle yükselmeye devam edebileceği gibi, büyüme beklentilerinin sönmesiyle birlikte enflasyon beklentilerinin azalması değerli metali

olumsuz etkileyebilir. Nitekim, altın, ABD'deki siyasi çalkantıların etkisiyle yükseliş kaydetmiş gözüküyor. Trump'ın Şubat ayında FBI Direktörü James Comey'den ABD eski ulusal güvenlik danışmanı Michael Flynn'e yönelik soruşturmayı durdurmasını istediği ve Rus yetkililere gizli bilgileri aktarmış olabileceğine ilişkin haberler çıkmıştı.

- Başkan Trump, Comey'i 9 Mayıs'ta görevden alırken, söz konusu iddiaları reddetti. Buna karşın yönetimin ekonomik planlarını uygulama imkanı bulamayacağına dair endişeler mevcut. Hisse senetlerinde görülen yükseliş hız kesti ve ABD Doları, Kasım ayından bu yana görülen en düşük seviyesine yakın seyrediyor. Söz konusu duruma yönelik güçlü delillerin bulunması durumunda Trump'ın programının tamamen iptal olmasa bile birçok maddenin zamanlamasının risk altına girebileceğinin altını çizen Cuggino, değerli metalde uzun vadede yukarı yönlü beklentiye sahip. Cuggino, "Eğer faizler kademeli olarak yükselmeyi sürdürürse, parasal hız -kontrollü olarak artarsa- kontrol altında tutulursa, ve büyüme olursa, kademeli olarak artan tahvil faizleri ve kademeli enflasyon ile altının yukarı gitmeye devam etmesini bekliyorum." dedi. Cuggino'ya göre, Permanant Porfolio fonu, geniş çoklu varlık stratejisinin bir parçası olarak yaklaşık yüzde 20 altın barındırıyor.
- HSBC Bankası tarafından 22 Mayıs Pazartesi günü (bugün) yayınlanan bir raporda, Türk bankaları için kredi büyümesinin 2017 yılında yüzde 20 artışın ardından gelecek yıl yüzde 11'e düşebileceği belirtildi. Andrzej Nowaczek'in de aralarında bulunduğu HSBC analistleri tarafından kaleme alınan raporda, Türk bankaları için kredi büyümesi konusunda daha iyimser olunduğu; fakat kredi faaliyetlerinde son dönemde görülen yukarı yönlü hareketin sürdürülebilir olduğunu düşünmedikleri yönünde yoruma yer verilmiş. Raporda, esas kaygılardan birinin devlet destekli kredi programının sınırına ulaştığında bankaların mevcut kredileri yenilemeye başlayacak olmaları olduğu belirtilmiş. Raporda, Türk bankaları için 2017-2019 dönemine ilişkin kar tahminleri yükseltilmiş. HSBC, en iyi büyüme ivmesi konusunda ise kamu bankalarına dikkat çekmiş.
- Brexit süreci, Britanya'nın para birimi Sterlin üzerindeki baskıyı da arttırmış durumda. İngiltere'nin Brexit'e ilişkin tutumunu sertleştirmesinin ardından, sterlin-dolar paritesi 1.30 seviyesinin altına gerilemiş gözüküyor. İngiltere'de, haziran ayında gerçekleşecek olan genel seçimlere ilişkin anketlerin, Başbakan Theresa May'in olası galibiyeti ihtimalinin beklenenden düşük olduğuna işaret etmesi de, sterlinin değer kaybetmesinde etkili olmuş gözüküyor. Sterlin, Optimum Research'ün gerçekleştirdiği en son seçim anketinin ardından önemli paraların tamamı karşısında gerilemiş durumda. Bu arada, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden sorumlu Bakanı David Davis, birlikten ayrılma maliyetinin 100 milyar euroyu aşması durumunda, İngiltere'nin görüşmeleri sona erdireceğini de belirtti. Dolayısı ile, sterlin tüm bu gerginliklerden etkileniyor.
- Türkiye Ekonomisi açısından bir diğer kritik konu, enflasyon ve döviz kurlarına yönelik belirsizliğin, öngörülemezliğin azaltılması. Önümüzdeki aylarda yıllıklandırılmış manşet enflasyonun yüzde 9'un

altına indirilmemesi, pek çok tetikleyici sorunu da beraberinde getirebilir. Bu nedenle, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi'nin çalışmaları sadece reel sektör değil, finans piyasalarının da dikkatle takip ediliyor. Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek'in konuyla ilgili açıklamaları, gıda enflasyonunu düşürecek ilave tedbirleri yakın zamanda devreye gireceğini gösteriyor. Örnek vermek açısından, bakliyat gibi talebin kısmen de olsa ithalat ile karşılandığı ürünlerde kapsamlı bir üretim planlaması gerçekleştirecek. Başta sera teşvikleri olmak üzere taze meyve-sebze üretimini teşvik eden uygulamalar da yeni bir strateji çerçevesinde devreye girecek gözüküyor. Bakan Şimşek, Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesinin geçen hafta bir dizi toplantı gerçekleştirdiğini belirterek, en son yapılan toplantıda bir süredir üzerinde çalışılan tedbirlerin ele alındığını belirtmiş.

- Söz konusu toplantıda tedbirlerin uygulanmasına ilişkin genel çerçevenin masaya yatırıldığını ve önemli kararlar alındığını anlatan Şimşek, bu çerçevede bir yandan orta ve uzun vadeli bakış açısıyla üretimi artırmayı, üretimde sürdürülebilirliği ve gıda arz zinciri üzerindeki yapısal sorunları gidermeyi hedeflediklerini, diğer yandan enflasyonda işlenmemiş gıda kaynaklı kısa vadeli risklere odaklandıklarını kaydetmiş. Bakan Şimşek, ilgili kurumların gerçekleştirdiği teknik çalışmalar ışığında, alınacak tedbirlerin işlenmemiş gıda kaynaklı riskleri sınırlandırarak enflasyonun tek haneye gerilemesine ve oynaklığın azalmasına katkı sağlayacağını; takip eden yıllarda ise gıda enflasyonunu enflasyon hedefi ile uyumlu seviyelerde tutacak tedbirlerin en yakın zamanda devreye gireceğini belirtmiş. Komitenin önem verdiği konuların başında tarımsal üretimde güçlü büyüme ve verimlilik artışları olduğuna işaret eden Şimşek, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının bu doğrultuda uygulamaya koyduğu projelerin meyvelerini vermeye başladığının da altını çizmiş.
- Şimşek, hububat ve kırmızı et üretiminde önemli artışlar görüldüğüne dikkati çekerek, bakliyat gibi talebin kısmen de olsa ithalat ile karşılandığı ürünlerde ise kapsamlı bir üretim planlaması yapıldığını ve bakliyat üretiminin yapılacağı havzaların belirlendiğini bildirmiş. Taze meyve-sebze üretimini teşvik eden uygulamaların da başta sera teşvikleri olmak üzere, yeni bir strateji çerçevesinde devreye gireceğine işaret eden Şimşek, üretim artışı hedefleyen projeler sonuç verdikçe, gıda enflasyonu kaynaklı risklerin de sınırlandırılmasının öngörüldüğüne de işaret etmiş. Komitede ele alınan diğer konunun ise üretimdeki dönemsel dalgalanmalar ve bunların neticesinde işlenmemiş gıda enflasyonunda gözlenen aşırı oynaklık olduğunu dile getiren Şimşek, söz konusu dönemsel hareketlerin enflasyon üzerindeki kısa vadeli etkilerini ortadan kaldırmak üzere dış ticaret tedbirlerini otomatik devreye sokacak ihtiyatlı bir mekanizma tasarlandığını da hatırlatmış.
- Bakan Şimşek'in işaret ettiği detaylara göre, bu mekanizma çerçevesinde belirli şartlar oluştuğunda dış ticaret tedbirleri geçici olarak devreye girecek ve aşırı fiyat hareketlerine izin verilmeyecek. Söz konusu mekanizma üretim maliyetlerini, bir önceki yıl piyasada oluşan fiyatları, uluslararası fiyatları ve cari yılda ürün bazlı rekolteye bağlı fiyat beklentilerini de dikkate alıyor. Böylelikle, oluşturulan

model bir yandan üreticiyi korurken, diğer yandan spekülâtif fiyat oluşumunu engelleyecek ve gıda enflasyonunu kontrol altında tutacak. Uygulanacak mekanizma dinamik olacak ve günün şartlarına göre güncellenecek. Şimşek, gıda arz zinciri üzerindeki yapısal sorunlara ilişkin çalışmalarda da hızlı ilerleme kaydedildiğini vurguladı. Özellikle yaş meyve-sebze ürünlerinde hasattan tüketime kadar olan süreçte oluşan yüksek fireyi ortadan kaldırmak ve aracılık maliyetlerini makul düzeylere indirmek amacıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından lojistik süreçlere yönelik kapsamlı çalışmalar yürütüldüğünü ifade eden Şimşek, söz konusu çalışmaların, ürünün hasat sonrasında ayıklanıp sınıflandırıldıktan sonra uygun şekilde paketlenerek nakliyesinin yapılmasını ve tüketiciye ulaşana kadar soğuk zincir içerisinde kalmasını hedeflediğini belirtmiş. Uygulamaya ilişkin kurallar Avrupa standartlarında belirlenmiş durumda ve piyasada bu standartlara uyum sağlanana kadar çeşitli teşvikler de sağlanacak. Üreticilerin üretim ve pazarlama kapasitelerini artırmak, bu sayede aracılık maliyetlerini düşürmek amacıyla üretici birliklerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar da sürdürülüyor. Lojistik süreçlere ilişkin tedbir ve teşvikler üreticilerin örgütlenmesini de kolaylaştıracak ve tüccara bağımlılığı azaltacak. Bakan Şimşek, Gıda Komitesinin ileriki dönemde de sık sık toplanarak gıda enflasyonundaki gelişmelerin ve risklerin takibini yapacağını, alınan kararlara yönelik uygulamaları gözden geçireceğini ve yapısal tedbirlere ilişkin çalışmalarını sonuçlandırarak, yeni konuları gündemine alacağını dile getirmiş. Umarız, bu tedbirler yıllıklandırılmış manşet enflasyonu en geç sonbaharda yüzde 9 ve altına çeker.